
Ook hier neemt het aanleren van gebeden en gezangen een belangrijke plaats in. Een nieuw gegeven is volgens de schrijfster – waarschijnlijk zuster Octavie Dericks – dat de Bijbelse geschiedenis de grond moet leggen voor het godsdienstonderwijs, in samenhang met de catechismus. Het was daarbij nuttig om het stel schoolplaten der gewijde geschiedenis te gebruiken dat in veel scholen van de congregatie aanwezig was.

Dertig jaar later begint een handleiding uit 1909 ook met de noodzaak tot ontwikkeling van de godsdienstzin. De aanwijzingen zijn hier echter beknopter, omdat er inmiddels door broeders en fraters aparte boeken waren ontwikkeld, maar voordat ik tot de bespreking daarvan overga, gaan we eerst een stapje terug in de tijd en volgen we zeer beknopt de ontwikkeling van de katholieke scholen in de negentiende eeuw en de bijdrage die de religieuze congregaties van zusters, broeders en fraters daarbij hadden.

2. Inspectieverslag uit 1843; het Mandement van de bisschoppen in 1868; sterke groei van katholieke scholen door de inzet van religieuzen en idealistische leken

Wijnbeeks Inspectieverslag, 1843

De activiteiten van de Zusters in het onderwijs bleven niet onopgemerkt zoals blijkt uit het (vertrouwelijke) verslag van hoofdinspecteur H. Wijnbeek van zijn bezoek aan Brabant in 1843:

Men is begonnen de meisjes van de Roomsche godsdienst aan de lagere scholen te onttrekken door middel van kloosters of Gestichten van Liefdadigheid. Die gestichten bevatten groote, meestal wel ingerigte schoolzalen, van de vereischte schoolmeubelen, waaronder ook die voor de klankmethode, behoorlijk voorzien, terwijl zij, behalve met een Christus- en een Mariabeeld, met het beeld van Paul de St. Vincent, derzelve patroon, pronken. In die gestichten worden meisjes, deels van behoeftigen, deels van minvermogende, in sommige ook van den deftigen stand, onderwezen in het werktuiglijk lezen, het schrijven, de allereerste beginselen van het praktisch rekenen en in handwerken. Er zijn er ook, met name te Roozendaal, waar het Fransch geleerd wordt, welke laatste dan tevens kostscholen zijn. Het onderwijs wordt er overal gegeven door nonnen of zusters der liefde, meerendeels voor het vak opgeleid in een der twee gestichten, te Tilburg gevestigd, door den hoofdonderwijzer van eene der stadsscholen aldaar, J. Heer genaamd, voormaligen ondermeester van eene der